СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 205. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 3. вересня 1931. VOL. XXXIX. No. 205. Jersey City, N. J., Thursday, September 3, 1931. THREE CENTS.

АМЕРИКА ЖДЕ НА ЕВРОПУ, ЩОБИ ЗМЕНШИЛА РЕПАРАЦІЇ

ВАШИНҐТОН.— Бюлетин „Нешенел Сіти Бенк" викликав у справі зменшення воєнних довгів велике заінтересування у вашинґтонських урядових кругах. Назагал уряд стоїть на тім становищу, що ще завчасно говорити про зменшення довгів. Бо якби президент навіть підніс тепер ту справу, то закидали би, що він це зробив під напором і на користь банкирів.

Та позатим властива думка щодо воєнних довгів є така, що тут мусить Европа зробити перший крок. Европа мусить зменшити висоту репарацій, а вслід за тим прийде зменшення воєнних довгів з боку Злучених Держав.

БЕЗ ЕВРОПИ ВАЖКО ЗРІВНОВАЖИТИ БУДЖЕТ.

ВАШИНҐТОН. —Теперішня адміністрація не бажала би собі підносити податки саме перед наближаючимися президіяльними виборами. Та мимо того президент Гувер готов заризикувати своїм політичним престіжем і зажадати підвищення податків, коли не буде інших засобів, щоби покрити дефіцит.

Уряд числить тепер найбільше на те, що економічні відносини в Европі таки поправляться, а тимсамим збільшиться американський експорт і будуть більші заробітки, отже й більший податковий прихід для держави.

Державна каса має тепер покрити міліярдовий дефіцит. На самі позички для ветеранів пішов який біліон долярів. Надто на публичну розбудову призначено коло пів біліона. Заходить одначе небезпека, що коли не буде покриття дефіциту, відпадуть видатки на розбудову, що знову відібється ще гірше на справі ліквідації безробіття.

БЕРУТЬСЯ ДО БОРОТЬБИ З ҐЕНҐСТЕРАМИ.

ОЛБАНІ. — Ґовернор Рузвелт домагається від леґіслятури загострення законів щодо видавання дозволів на ношення револьверів і іншої зброї. Домагаються теж спеціяльної кари за те, коли хто вкрав автомобіль і ужив його для бандитських операцій, а далі арештовання людей, котрі волочаться і ніколи не працюють, пристають зі злодіями і бандитами, мешкають у підозрілих норах і мають лиху репутацію.

СПРОНЕВІРИВ $1,500,000.

ШИКАҐО. — Волтер Волф, літ 42, котрий працював 20 літ у бондовім департаменті „Континентал-Ілиноїс Бенк енд Трост Компані" і відомий був як солідний урядовець, робив довгими літами махінації з бондами, але так зручно, що його не могли на тім прилапати. Коли тепер впали на слід, виявилося, що він спроневірив банкових бондів на суму яких $1,500,000. Гроші ті він програв на біржі.

Банк був забезпечений і не матиме ніякої шкоди.

ЗЛОВИЛИ ТИХ, ЩО ПІРВАЛИ РОЗЕНТАЛЯ.

НЮ ЙОРК. — Не так давно наробило великого шуму пірвання Чарлза Розенталя, богатого й молодого брокера. Розенталя викуплено сумою $50,000.

Тепер поліція придержала 5 злочинців, між ними молоду дівчину, котра заманила Розенталя в засідку. Між злочинцями знаходиться Николас Ґрін, власник готелю Вендиґ, котрий був головним лідером у пірванню. А що не хотів поділитися зі своїми спільниками одержаними $50,000, прийшло між ними до терть. Спільники хотіли навіть убити Ґріна.

Розенталя мали викупити за $100,000. Але Розенталь, не маючи яко пірваний що робити, грав з бандитами в покера й виграв від них $50,000, яку то суму відтягнено з $100,000, як належитости за викуп.

АМЕРИКА КЛЮЧЕМ МАЙБУТНОСТИ ЕВРОПИ.

НЮ ЙОРК. — Д-р Бекерат, професор економії в університеті в Бонн, каже, що треба негайно приступити до ревізії пляну Йонґа. На його думку Німеччина не буде могла навіть у майбутньому платити більше як $150,000,000 річно. Коли Америка не возьме ініціятиви і не зменшить довгів, та коли не зменшиться репарації, Німеччина мусить завалитись економічно. Тоді, каже Бекерат, не тільки пропаде те, що Німеччина винна державам, але й пропадуть інвестиції американських приватних підприємців і банкирів. Тоді, каже Бекерат, готова завалитися теперішня господарська система й західня культура, а настане хаос, пригідний для комунізму.

БУДУЧНІСТЬ ПАЛЕСТИНИ В РУКАХ АМЕРИКАНСЬКИХ ЖИДІВ.

НЮ ЙОРК. — Емануел Нюмен, визначний американський сіоніст, каже, що політичне й економічне майбутнє Палестини є тепер виключно в руках американських Жидів. Від їх допомоги залежатиме здійснення жидівського ідеалу.

КЛОПОТИ МАДЯРСЬКОГО ЛЕТУНА.

Капітан Мадяр, або, як він властиво називається, Вільчек, що їхав літаком з Ню Йорку на Угорщину, визвав на двобій 6 визначних членів мадярського спортового товариства, котрим він закидає обчорнювання. Каже він, що як виїхав до Америки, вони розпустили чутки, що він виїхав тому, щоб уникнути скандалів у рідним краю.

ОВОЧІ ЇСТИ З ЛУШПИНОЮ.

Гігієністи звертають увагу на похибку, яку ми часто робимо, обираючи лушпину з овочів перед їдою. Тимчасом ця лушпина поглочує ультрафіолетові проміні сонця, які причиняються до витворювання вітамінів — речовин, необхідних до росту і розвитку організмів. Обираючи овочі з лушпини, усуваємо одночасно найліпшу їх частину. Розуміється, перед їдою треба сирі овочі обмити, але їсти їх тільки разом з лушпиною.

ВБИТИЙ ПОЛІЦАЄМ.

В Оріхівцях (пов. Мостиська) поліцай Козловський стріляв у погоні за узброєним у револьвер Ол. Кордябком. Куля поцілила втікача в серце і він згинув на місці. Кордябка пошукував окружний суд у Сяноці. В Оріхівцях тому кілька днів було три пожежі, тому Кордябка підозрівають у підпалі.

СВЯЩЕНИК УБИВ ВЛОМНИКА.

На Сигнівці біля Львова нотований злодій Фр. Пельчарський з кількома товаришами хотів вломитися до тамошнього польського священика Жака. Священик вистрілив кілька разів з револьвера й зранив Пельчарського в живіт. Пельчарський помер у шпиталі.

АРЕШТУВАЛИ ДИРЕКТОРА „КУЛКА РОЛЬНІЧОГО".

В Раві Руській на приказ прокуратури відставили до вязниці власника тютюневої гуртівні, директора „Кулка Рольнічого" та кіна „Сокул", Фр. Гальтера. Викрили, що Гальтер був вмішаний в аферу фальшування документів.

ФАЛЬШІВНИКИ В ПОЛЬСЬКІЙ КООПЕРАТИВІ.

Тарнобжеську поліцію повідомив один з членів тамошньої кооперативи, що члени управи тієї кооперативи допускаються надужить і діляться доходами. На доказ дав поліції кількадесять фальшивих векслів кооперативи на суму 30,000 зол. Влада опечатала касові книжки кооперативи. Дальше слідство веде спеціяльно виделеґуваний суддя з Самбора. Сподіваються арештовань.

ВИНОМ ЗГАСИЛИ ПОЖЕЖУ.

Італійські газети повідомляють, що біля Акони (порт над Адрійським морем) вибухнула в одній фабриці пожежа. Пожежна сторожа, що прибула на ратунок, не могла ніде близько дістати води. Тому забрала вісім бочок вина, яке сикавками спрямувала на вогонь і швидко його згасила. Вина до гашення вогню замість води вжито на виразне бажання його власника.

ПОЛЬСЬКА ПРЕСА ПРО ВІДНОСИНИ ВАТИКАНУ ДО ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ.

Польська телеґрафічна аґенція „Експрес" розіслала до польської преси вітку, що, мовляв, кола греко-католицького духовенства у Львові вже дістали вістку з Ватикану про вилучення справ цеї церкви з конґреґації для східної церкви й прилучення її до комісії для російських справ.

Навівши цю інформацію, варшавський соціялістичний дневник „Роботнік" каже, що греко-католицька церква є виразом відрубности української нації на церковнім полі. Перенесення справ цеї церкви до комісії справ Росії вказує, що Ватикан станув на становищі, що приєднати схід для католицької церкви можна через головний, себто найбільший славянський нарід на сході, нарід московський. Тому й заряд католицької церкви буде грати на московськім націоналізмі, а греко-католицька церква зійде на другий плян.

Подаючи ці вістки, львівське „Діло" не хоче від себе заявити нічого, бо воно про це нічого не знає. „Діло" зверталося по інформації в цій справі до „Католицького Союзу", але й там нічого про це не знали та тільки стараються вивідати. Само „Діло" висказує свій сумнів зприводу вістки на тій основі, що вище духовенство греко-католицької церкви певно знало би про такі пляни, якби вони були.

ХТО МОЖЕ, ТОЙ КРАДЕ.

Військову прокураторію в Ясах повідомив хтось анонімним листом, що при першім залізничім полку в Ясах поповнено неправильности. Слідство виявило, що в касі бракує міліон левів. У звязку з цим злодійством арештували одного капітана.

З Рільничої Камери в Ботошанах украв один урядник 70,000 левів. В цім інституті поповнено ще інші махінації, але дотепер ще справа не вияснена.

СФАЛЬШОВАНІ ВЕКСЛІ ВАРШАВСЬКОЇ КАСИ ХОРИХ.

Невідомі люди пустили в обіг фальшованих векслів Повітової Каси Хорих у Варшаві на суму 35,000 зол. Жертвою впав м. ін. Банк Польський і кілька приватних банків. Каса Хорих перестерігає, щоб тих векслів не приймати.

СКЛЯР УБИВ СТУДЕНТКУ.

У Лежайську 43-літній скляр Андрій Бридак убив з револьвера 25-літню студентку Марію Ярош. Потім Бридак сам застрілився. Причина: нещасна любов.

ХТО СХИЛЬНИЙ ДО ЗЛОЧИНУ.

Головний лікар вязниці в Кіото в Японії дістав гоноровий диплом университету в Токіо за розвідку, яка боронить тези, що товсті люди рідко бувають злочинцями та що більшість злочинців походить від людей худих. Ориґінальна, будьщобудь, теорія японського лікаря має свою історію. Тої самої думки був англійський драматурґ Шекспір, що висловив її у своїй драмі п. з. „Юлій Цезар". Отже стережіться худих людей!

ВИБУХ В ФАБРИЦІ АМУНІЦІЇ.

З Райнсдорфі, в Саксонії, скоївся страшний вибух у великій фабриці амуніції, що доставляє матеріяли для всеї німецької армії. Від вибуху потерпіли чотири фабричні будинки. З людей щасливим припадком ранило тільки 4 особи. Причина вибуху покищо невідома. Від війни в цій фабриці було вже кілька вибухів. В 1915 р. підчас вибуху згинуло 100 осіб. Тепер є занятих там 600 робітників.

ВБИЛИ ДИРЕКТОРА ХАРКІВСЬКОЇ ОПЕРИ?

Польські джерела повідомляють з Харкова, будьтоби там убито директора державної Опери, Рибака, родом із Східньої Галичини. Рибак — твердять згадані джерела — відгравав свого часу в орґанізуванні диверсійної акції визначну ролю та за ті заслуги іменували його тому кілька літ директором Опери в Харкові.

РЕВІЗІЇ.

Мабуть у звязку з побутом анґлійського парляментариста Дейвіса в рогатинському повіті, перевела львівська поліція ревізію у п. Романа Сушка саме в момент його повороту до Львова з Черча, де він був на лікуванні. Нічого компромітуючого не знайдено і п. Сушка оставлено на волі. Забрано приватну кореспонденцію. Ревізію перевела поліція без судового наказу.

ЧОМУ НЕМА СУДУ НАД МІНСЬКИМИ БІЛОРУСИНАМИ?

„Беларуская Крыніца" пише: Від особи, що недавно приїхала з Совітської Білоруси, довідуємося, що совітська влада досі не назначила процесу над арештованими за „білоруський ухил" білоруськими діячами, з яких дехто сидить уже цілий рік у тюрмі: не могли добитися від них признання до вини і покаяння у своїх „проступках". Процес мав відбутися весною ц. р. Але наслідком непохитности арештованих відложили його на неозначений час. А тимчасом будуть добиватися покаяння від арештованих білоруських культурних робітників.

БРАТОВБИВСТВО.

У Львові Станислав Когут убив шістьма револьверовими кулями свойого рідного брата Францішка. Причиною вбивства були часті маєткові спори. Вбийник зголосився на поліцію, де признався до вини. Вбитий його брат лишив жінку і троє малих дітей.

20 ВБИТИХ, 200 РАНЕНИХ.

В столиці Анґолі (південно-західня Африка) Льоанда завалилися хори в костелі. Зпід румовищ видобули 20 убитих і 200 ранених.

ЩО МОЖЕ ЗАЗДРІСТЬ.

В селі Мала Кужільниця коло Баранович підчас забави з танцями парубок Василевич пробив з заздрости ножем свою наречену 18-літню Вероніку Василевську. Тяжко ранена дівчина вибігла з криком на двір і за кілька хвилин умерла. Душогуб скористав з переполоху і втік до поблизького ліса.

ПОЛЬСЬКА ПРЕСА ЛУЧИТЬ ЗАМАХ НА ГОЛУФКА З ЛІҐОЮ НАЦІЙ

ПОЛЯКИ ЦЬКУЮТЬ УРЯД ДО НОВИХ РЕПРЕСІЙ НА УКРАЇНЦІВ.

ВАРШАВА. — З нагоди смерти Голуфка маршалок Пілсудський відбув дня 31 серпня конференцію з президентом Мосціцьким та премієром Пристором. Предметом нарад була кампанія проти Українців у Східній Галичині. Мовляв, з їх кругів вийшов замах на Голуфка, хоч уряд не подав ще ніяких доказів на це.

Дня 1 вересня відбувсь у Варшаві врочистий похорон Голуфка. Похорон відбувся при величезнім здвизі народу. Похорон отворили: кабінет міністрів, члени парляменту, дипльомати та представники президента Мосціцького й маршалка Пілсудського. Вінці на похорон говорили про Голуфка як про жертву польсько-української угоди.

Польські ґазети не сумніваються, що замаху доконали українські терористи, хоч самі ґазети кажуть, що поліція щойно шукає, хто це міг замах виконати. Урядові ґазети кажуть, що Українці доконали замах на те, щоби викликати в Европі враження, що в Галичині є неспокоі та невдоволення. Мовляв, українські революціонерам ходить передовсім о Ліґу Націй, де на засіданню Ради Ліґи Націй Комітет Трох має говорити про польсько-українські відносини.

Польська націоналістична преса винує за замах і польський уряд. Мовляв, уряд завинив своєю поблажливістю супроти Українців. Ці ґазети закликають уряд ужити „залізної руки", але, як каже кореспондент „Ню Йорк Таймсу", уряд боїться ще раз ужити пацифікації, бо знає, які це наслідки потягає для держави.

НОВІ ТЕРОРИСТИЧНІ АКТИ.

„Ню Йорк Таймс" доносить, що дня 31 серпня невислідженi люди напали на почтовий віз коло Печеніжина та вбили поліцая. Попередної ночи між Дрогобичем і Бориславом повалено електричні стовпи, щоби перешкодити поліції в погоні за вбивниками Голуфка. Попереднього місяця нападено в Перемишлі на почту та заграблено 20,000 злотих ($2,200) і виколієно поїзд.

„Ню Йорк Америкен" доносить з Варшави, що в Галичині виколієно останніми часами два поїзди, а з рук революціонерів згинуло двоє людей.

АВТОПСІЯ ТІЛА ГОЛУФКА.

ВАРШАВА. — Слідство й автопсія тіла Голуфка виказали, що Голуфко загинув від вистрілів, а не пробитий ножами, як подали деякі ґазети. Лікарі, що пороли тіло, знайшли в тілі сліди шістьох вистрілів. Всі шість куль застрягли в тілі.

ВОЄВОДА ВИДАЄ ВІДОЗВУ.

ЛЬВІВ. — Йосиф Ружнецький, новий воєвода, видав зприводу замаху на Голуфка відозву до населення.

Воєвода каже, що польська публична опінія потрясена замахом та винує за замах якісь чинники поза границями держави, що, мовляв, вершком своїх аспірацій вважають розбити ідею співжиття всіх горожан Польщі, яку буцімто представляв убитий Голуфко. Воєвода піддержує цю публичну опінію, і запевнює Поляків, що уряд зробить усе, щоби вдоволити польський інстинкт справедливости.

ХЛІБОЇДИ ВІДРОБЛЯЮТЬ ХЛІБ.

ВАРШАВА.— Польська преса повна статей, відзивів і споминів про Голуфка.

Між іншим занотовано голос хлібоїдського „Українського Наукового Інституту", котрий зприводу смерти Голуфка висказує глибокий жаль і обурення.

На чолі цього „Наукового Інституту" у Варшаві стоїть відомий хлібоїд Роман Стоцький. Зприводу „пацифікації" „Інститут" ніяких заяв не подавав.

Проурядова „Ґазета Польска" цитує теж „український центральний комітет", себто волинських хлібоїдів, які, як можна було сподіватися, вийшли тепер з заявою, що смерть Голуфка є невіджалуваною втратою для обох народів.

МІЖНАРОДНІЙ КОНГРЕС ЦЕРКОВ ПРОПОВІДУЄ МИР.

КЕЙМБРІДЖ, (Анґлія). — На конґрес Світового Союза Міжнародньої Приязни через церкви зібралося 300 делеґатів, які представляють 30 держав.

Конґрес отворено врочисто. Відчитано цілий ряд привітів від провідників ріжних церков; всі привіти підносять значіння руху за мир та пятнують завись, підозріння, недовіря й страх одного народу до другого.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіти і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЛІҐА НАЦІЙ І „ПАЦИФІКАЦІЯ"

Отсе зібралася Ліґа Націй на свої осінні наради. Проголошено теж справи, які мають прийти на денний порядок Ради і Зборів Ліґи. Між тими справами не бачимо одначе справи польської „пацифікації" на українських землях. Американські кореспонденти доносять з Женеви, що наради будуть обертатися біля депресії й економічних проблєм Европи і додають, що буде теж провірена справа польських надужить на Шлеську та того відшкодування, яке мали дістати німецькі жертви польського терору. Інші справи, як подають кореспонденти, не ввійдуть у програму нарад Ліґи, бо вони „менше важні".

Комітет Трох, котрий мав розслідити польську „пацифікацію", не дає про себе тепер знати. А голова Комітету, бувший британський міністер заграничних справ, Гендерсон, не є тепер при владі й не знати, яка буде тепер його роля в Женеві. Значить, справа „пацифікації" може бути знову відложена, а Ліґа готова дати заяву, що вона надіється, що польський уряд полагодить ту справу в безпосереднім порозумінню з Українцями, як це було зроблено попередно.

Так склалося, що саме в той самий день, коли американські часописи подали програму нарад Ліґи, донесли теж і про вбивство Тадея Голуфка, себто того польського діяча, котрий був трубою теперішнього уряду Польщі й котрий, як цього вимагала попередно Ліґа, переводив „угодові" пертрактації з Українцями. Це той бувший соціялістичний лідер, котрий, заки мав приступити до пертрактацій з Українцями, зажадав від Парляментарної Української Репрезентації спеціяльної заяви льояльности супроти Польщі й відклику жалоб з Ліґи Націй. Це той „приятель" Українців, що його згадує саме тепер у своїй статті з краю наш кореспондент, котрий доказує фактами, що Голуфко та йому подібні наші „приятелі", котрі тепер при владі, є ще гіршими нашими ворогами, ніж ними були вшехполяки.

З чиїх рук згинув Голуфко — ми не знаємо. І Поляки не знають, бо нікого не зловлено. Але, як звичайно в таких випадках буває, так і тепер твердять без найменших доказів, що Голуфка вбили українські терористи. Полякам треба так говорити, щоби можна знову допускатися нових звірств на невиннім українськім народі. Отся подія важна тому, що тепер, коли Ліґа вважає „пацифікацію" за „менше важну" справу, готово зачатися в Галичині нове мучеництво нашого народу й новий заколот.

НЕМА ЗАЙВИХ НАДІЙ

(Докінчення)

Ця гарна заява старости п. Візера не опинила його перед пробою і змаганням відібрати Українцям і те, що їм закон признає, а іменно видавати на прошення в українській мові і відповідь в тійже мові. Навіть попередний староста, вшехполяк, строго придержувався того закона, а представник „санації" ломить той закон і на всі письма в українській мові відповідає тільки по польськи. Цей староста був оставив духовенство, по кількалітній шикані за переписку в українській мові, в спокою, а староста „санації", яка хвалиться устами послів з ББ., Стронського і Голуфка, що теперішня політика супроти непольських національностей в Польщі „лібоеральніша", ніж вона була за попередніх урядів, — відновлює ту боротьбу своїми обіжниками в справі вживання мови в переписці з владою. Староста, ендек, завсіди давав дозвіл переводити збірки в цілому повіті на будову бурси „Рідної Школи", а староста „санації" відмовив дозволу колядувати в цілому повіті, хоч рівночасно давав дозвіл на коляду й таким гурткам, що ту коляду певно в більшости пропють. Це діла представника уряду, представника, що бажає довести до згоди, співжиття і задоволення всіх громадян без огляду на національність.

Ідім ще нижче вниз. Що діється в громаді? Покажемо зразок міського бурмістра, Немчевського, в томуж Снятині. Три роки тому при виборах до громадської ради голосив бурмістр Немчевський солодкі слова про згоду і співпрацю всіх громадян. Проголосив їх був навіть торжественно в присутности представника уряду на першім засіданні снятинської громадської ради. Якийсь час поступав про око згідно з тою заявою. Та тепер, коли його особиста позиція покріпшала і він до особистого інтересу не потребує радних національних більшостей в Снятині: Українців і Жидів, — послухав підшептів своїх підлизників і почав творити діла, якраз руйнуючі до основи не то згоду, але найпростішу справедливість. Зараз по виборах до сойму, лютий на Українців за це, що голосували на українську лісту, а не на урядову „одинку", післав маґістратських посіпаків і казав зрубувати всі приуличні дерева. На інтерпеляцію на громадській раді про це зарядження оправдувався тим, що ті дерева роблять тінь на дорогах, удержують вогкість і псують дороги. Одначе по правді, то цей бурмістер казав вирубати приуличні дерева тільки на межах на окраїнах міста, де живе масово українське населення, а не зрубав ні одного дерева в осередку міста, хоч тут багато дерев дійсно псує дорогу. Не казав рубати в місті, бо тоді треба би було рубати і в Поляків. Другий вчинок п. Немчевського, що знищив на довший час можливість „згоди і співжиття громадян усіх національностей", це неморальне, незаконне і непристойне вильосування частини радних, зарядженє і виконане Немчевським в перших днях січня 1931. Вже перед льосуванням ходила по місті чутка, що мають бути вильосувані Українці і Жиди, а навіть називали імена. Та мало хто з радних цьому вірив, бо не було розумної причини припускати, що бурмістр схоче ужити такого згіршуючого способу льосування. Не хотілося вірити тому, бо рада, вибрана три роки тому, не робила бурмістрови Немчевському ніяких перепон у громадських справах і йшла йому завжди на руку. Тому дуже здивувалися всі радні, коли побачили саме огидне льосування. Рада не вибирала того, що мав тягнути картки, але його покликав сам бурмістр. До цієї шахрайської роботи взяв бурмістр б. дідича Теодоровича, який складав картки з іменами радних то здовж то в поперек і вкидав перед лицем 44-ох радних, будь-що-будь поважних людей, то в один бік великого тектурового пудла, то в другий, як було йому треба. Опісля відкрив пудло і, не помішавши вкинених карток, не зважаючи на домагання радних, заглядав раз по раз до пудла й повиймав картки з іменами тих радних, що на підставі пляну мали бути викинені. Можна догадуватися, що бурмістр тому не допустив до вибору льосовника, бо не вірив, що хтось з міщан піднявся би такого безсоромного діла.

Розуміється, що при такім способі льосування вильосувано з IV і II кола самих радних Українців, між ними всіх інтеліґентів, а в II-гім колі всіх радних Жидів-сіоністів і одиного радного Українця. Більше не можна було вильосувати. Сей незаконний акт апробував на здивування всіх староста з табору „санації" Візер, відкидаючи без розсліду закиди, піднесені у протесті.

Цей то Немчевський, згідливо настроений тоді, як йому цього треба, а войовничий аж до нестями, як йому та згода в здійсненню його забаганок чи особистого інтересу заваджає, не покінчив на усуненні з ради більшости радних Українців і Жидів. Він тепер намагається всіми засобами, як розбиванням при помочі посіпак українських і жидівських виборців, тенденційним уложенням ліст виборців і стероризуванням убогого населення, перевести в раду людей, що не відважаться й не будуть уміти скаати своєї думки. Цими своїми шовіністичними і деспотичними поступками довів п. Немчевський до того, що радні Українці і Жиди, обурені ще й ложним списанням протоколу і з того льосування частини радних, висказали Немчевському на буджетовому засіданні громадської ради своє недовіря. Але він не хотів піддати цього внеску під голосування. Тоді то на знак протесту українські радні опустили засідання. По виході радних Українців і Жидів-сіоністів старався бурмістер Немчевський зібрати потрібне до ухвалення буджету число радних через покликання заступників — самих Поляків і „мошків". На жаль, знайшовся й один Українець, заступник радного, начальник податкового уряду, що зломив солідарність і пішов на засідання. Тай се не помогло бурмістрові зібрати потрібне число радних.

Колиб це не в Польщі, то булоб цікаве, чи Повітова Рада потвердить тягарі, наложені на людність міста незаконною скількістю радних. Булоб також цікаве, що на таке ломання закона скаже сторож в особі старости, якому подано все до відома. Але — по дотеперішніх практиках — можна бути певним висліду вже наперед. Така бутна поведінка бурмістра не засоромила навіть деяких радних Поляків, які по пилатівськи закривали лиця підчас льосування, не знаходячи в собі відваги осудити явно цей ганебний акт. На добавок знайшовся ще один радний, кс. Борови, що по засіданні ради боронив поступовання бурмістра перед радними не-Поляками словами: „таксамо робілібисьцє і ви!" Але це ніяке, а вже особливо не католицьке оправдання.

І польське громадянство не бажає собі теж ніякої поправи відносин з мішаним населенням на окраїнах. На це вказує факт дворазового ушкодження державного ґербу на будинку снятинської ґімназії. Всі познаки промовляють за те, що це була провокація. Її метою було пошкодити й управительці ґімназії, п. Розенек, Польці жидівської віри, та Українцям як ученикам так і вчителям.

Але провокація не вдалася. Слідство виявило щось такого, що його перервано, а людину, яка знає щось в тій справі, принято знов до служби по кількох місяцях службового звільнення.

Як нещирі є всякі деклямації на тему згоди і співжиття Поляків з Українцями, аж надто ясно доказує й ця очевидна дійсність, що й за володіння людей з „травневого табору" дуже тяжко Українцеві дістати якенебудь місце. За цих кілька літ від травневого перевороту 1926 вдалося лиш одному Українцеві дістати чесно службу в одній громадській установі. Десятки Українців з повними кваліфікаціями не можуть одержати служби в громадських і повітових інституціях, що удержуються податками населення повіту на 90% українського й жидівського. Але Поляки з двома-трома ґімназійними клясами, або навіть з народньою школою, позаймали добре платні, як на їх студії, місця. Можеб що попало зі стола якому там Українцеві, але під умовою й за ціну, що він відречеться свого народу та його стремлінь. З тугою згадує дехто з Поляків ті часи, коли то міщанин-Українець, вибраний ще за часів Австрії заступником бурмістра, мав сказати Українцям: „Я тепер вже не ваш". Дехто з жалем згадує, що тепер вже таких Українців нема, що такі вже пережилися. Тому нечесними способами позбувається з громадської ради Українців, а навіть Жидів, що чесно бажалиб послужити свому народові.

Чи хоч би отсі факти в одній місцевости — не потверджують слів Дантого: „покиньте всяку надію" і не вірте, як нерозумні діти, словам і заявам про доброзичливість для українського населення. Ті слова нещирі, їм суперечать на кожнім кроці діла тих, що їх висказують. Але навіть, як би заяви і слова тих угорі були дійсно щирі і правдиві, то їх не далиб би здійснити ті нижчі, менші — на провінції.

Та нема чого боятися. Хоч би які умови „передишки" не заключувано, — нарід не забуде надужить та обид.

X.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НЮ ЙОРК, Н. Й. Бр. св. Андрія Первозванного, від. 66, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 5 вересня, точно в год. 8. ввечір, в гали де звичайно. На сі збори мають явитись всі члени конечно. Коли член не явиться, ані себе не оправдає, буде караний після ухвали з 8 серпня с. р. (50 ц.). Збори дуже важні, бо мається роздати білєти на день 17 жовтня та вибрати комітет базаровий, і інші дуже важні річи. — Л. Фединяк, гол., А. Дубас, секр.

В. Будзиновський.

МІЙ ХЛОП

(Оповідання).

(11)

Похід вернувся, чого бранці, очевидно, не знали. Вони гадали, що їдуть на Молдаву. Волошин їхав вільний, бо все тоді, коли його пан і панна мали голови в мішках і не могли видіти, що навкруги них діється, його розвязували. Ішли поволи, бо не мали чого квапитися. Під шопу вернулися в полудне. Парусот кроків за шопою Татари знайшли між зломами вільне більше місце і туди перевели коні. Волошина звязали і коло нього поклали Кушлицького з донькою, постягавши з їх голов мішки. Три Татари лишилися на сторожі, решта полягали спати. Бранцям також казали спати, бо в ночи не буде коли.

— Куди вони везуть нас? — шляхтич спитав Волошина. — Чому похід відкладають на ніч? В ночи чейже такими лісами невигідно їхати. То не поле, або степ з простими шляхами. Тут що хвилі треба вижинати як не зломи, то багно; як не багно, то якусь дебру.

— Як вони прийшли з Молдави, то, очевидно, й з нами вертають туди. Ідуть таким невигідним шляхом, бо вони у ту Молдаву прокрадаються. В Молдаві зажадають від нас окупу. Ви маєте великий маєток, то скоро вийдете на волю. Я лишуся в ясирі і там згину.

— Ти може скорше вийдеш на волю, як ми, — шляхтич замітив, позираючи на свого хлопа зпід лоба. Твій маєток, кажуть, такий великий, що ти не лищ себе, але й нас міг би викупити.

— Як люди кажуть, що у мене маєток, то нехай покажуть, де той маєток. Я стояв не маєтком, а кредитом... Лягаймо спати, щоби в ночи не звисати з коней. Як добре будуть їхати, то завтра будемо в Молдаві.

Під вечір Татари зарізали одного коня. Мясо спекли на грани і повечеряли. Шляхтич і шляхтянка, хоч їм не лізло крізь горло, мусіли їсти конину, бо були дуже голодні. Шляхтичеви і панні Татари знов накрили очі, посадили на коні і в похід знов рушила будьто би ціла ватага. Але сим разом ціла ватага лягла назад спати. В похід пішли тільки дві пари коней. Одна пара несла Кушлицького і Юзю, друга двох татарських погоничів. І не на Молдаву ішов похід, а краями полянки навкруги шопи: раз, другий, третий, сотний... аж до рана. Лише час до часу змінялися погоничі. Також раз в півночі відїхали глибше в ліс, де зібралася також решта Татар з кіньми, та, будьтоби задержавшися попасати, стягли бранців на одну годину з коней і нагодували їх кониною. Після одногодинного відпочинку на бранців знов понатягали міхи і, посадивши їх на коні, вернулися на полянку та обїжджали її аж до рана. Бранці все думали, що їдуть просто на Молдаву.

Рано ціла ватага станула на поляні перед входом до шопи, будьтоби щойно приїхала здалека. Павла і Вірменина вже не було в шопі, бо оба відійшли в ліс. В шопі лиш лежав звязаний Волошин. Бранців ледви живих і з повідпарюваними послідками поздіймали з коней і поклали їх коло Волошина. З голов постягали мішки. Шляхтич, витягаючи кости, звернувся до Волошина:

— Ти троха знаєш татарську мову. Чи з того, що вони між собою балакають, можна доміркуватися, де ми?

— Де ми, не казали, але можна доміркуватися, бо вже післали по вірменських купців. З того виходило би, що ми вже на молдавськім боці і недалеко якогось міста.

Волошин звернувся до одного Татарина, що з ножем в руці сидів перед ними:

— Не сказав би ти нам, друже, де ми і що з нами далі буде?

Татарин здвигнув раменами і на устах поклав налець на знак, що йому з бранцями не вільно балакати.

— То попроси твого отамана, щоби прийшов до нас, бо ми хочемо балакати з ним.

Вартовий сказав щось другому Татаринови, що крутився по шопі. Сей вийшов. По хвили надійшов отаман і спитав:

— Ви може голодні?

— Що правда, то не гріх. Від ваших марципанів наш брат ситий не буде. Від них кишки обертаються. Але я не того просив тебе до нас. Твій Алах не скарає тебе, як нам скажеш, де ми і що ви з нами загадали зробити.

— Ви тепер в сій шопі. Більше не скажу. Хочеш знати, що ми з вами загадали зробити? Хіба ти не знаєш, що робиться з ясиром? Продамо вас такому, що дасть більше. Ми не питаємо, хто купує. Даси ти сам за себе більше, як буде давати купець, то дамо тебе тобі. Як твій окуп буде менший від того, що за тебе буде давати купець, то продамо тебе йому.

— А який окуп ти хотів би дістати?

— Про се мож буде балакати аж тоді, коли почуємо, як вас цінують досвідні купці. Не довго будете ждати. Вже в полудне один буде тут.

Отаман відвернувся і відійшов. Розмову з ним Волошин повторив шляхтичеви по українськи. Бранці, змордовані цілонічною їздою, позасипляли. Аж в полудне пробудив їх крик дівчини. Біля них її вже не було. Ще лиш бачили, як два Татари виносять її з шопи.

— Спитай, чого її винесли! — стривожений батько крикнув до Волошина.

Запитаний вартовий відповів спокійно:

— Дівка кричить, бо дурна. Їй нічого злого не станеться. Приїхав купець і хоче оглянути її. Тут темрява, бо в шопі нема вікон, отже її винесли на сонце.

Волошин повторив шляхтичеви і додав:

— Так все буває. Той, що купує дівчину, мусить добре оглянути її. Мусить сам бачити, чи добре збудована, чи здорова, чи тіло гарне, чи десь на тілі нема якої, хоч би дрібненької, закали.

— Бідна дитина! — шляхтич застогнав. — Вона тих обзорин готова не перенести.

— На се нема ради. Соромно їй буде, але пережити переживе. Аж купець огляне її і поставить свою ціну, будете могли побалакати з отаманом про окуп.

Шляхтич став нетерпеливитися, бо ті обзорини тревали вже більше, як годину. Нараз він затрусився, бо з надвору почув жахливий крик дівчини:

— Тату, беруть мене!

Напружив усі свої сили, щоби розірвати пута, але даремний був труд, сириця не подавалася. Знадвору ще хвилю долітав крик дитини і затих. Тепер зачав кричати шляхтич. Не кричав, а ревів, так, що надбіг отаман. Показалося, що той Татарин і по українськи говорить. Він спитав:

— Ти чого дрешся так, неначе би хто тебе різав?

— Що ви робите з моєю дитиною?

— Хіба ти не знав, що її жде? Вона вже продана. Кричала, бо купець бере її з собою, а вона не хоче розстатися з батьком. Вже не кричить, бо ми затулили їй писок. Дурна дівка! Неначе не знає, що дівки не вікують при батьках, але мусять розстатися з ними, як прийде їх час.

— Тиж сказав, що купець буде всіх нас цінувати.

— Ще й на тебе прийде черга. Сей купець каже, що йому тепер лише дівка потрібна. Саме така, як твоя донька.

— Заверни його. Я її викуплю. І ти заробиш на тім.

— Він ще не відїхав. Закличу його до тебе.

Отаман відійшов і по хвили увійшов Дерлукашович. Глянувши на шляхтича, крикнув:

— То пан Кушлицький?! Дівчина, котру я купив, ваша донька? А сей? Чи то не ваш хлоп Тодорук, фальшивий Волошин?

— Пане Дерлукашович! — шляхтич просив плаксивим голосом. — Змилосердіться над нами. Відпродайте мені мою дитину і будьте мені за посередника. Ви знаєте, що я годен дати добрий окуп.

— Ви, пане, знаєте, що я купець. Я вже був раз вашим посередником і на тім дуже зле вийшов. Викупивши з ясиру вашого брата, я не лиш нічого не заробив, але ще й доклав мої власні гроші. У мене ще до нині ваша довжна грамота на шість тисяч злотих. Аж тепер маю нагоду відбити собі, на жаль лиш частину того, що для вас я видав був з моєї власної кишені.

— Я вам кажу, що за доньку заплачу вам більше, як се, що від вас взяв Татарин. Ще мене викупивши, добре заробите.

Вірменин сів на земли просто шляхтича, підібрав під себе ноги, вигладив бороду і каже:

— Я знаю, що ви дали би більше як се, що я заплатив Татаринови. Але сумніваюся, чи дасьте мені стільки, що мені за неї дасть мій старий Турок. Ви знаєте, що він затявся дістати гарну білявку. Я для нього хотів купити доньку вашого хлопа. Ви оферту відкинули. Ваша донька також білявка. Як би сі Татари були знали, що мені така так дуже потрібна, то були би заправили ще більше. Я від того старого дістану грубі гроші. Ви не журіться, бо у того старого вашій дитині буде дуже добре і вона буде щаслива. Він великий богач і силу має. На добавок він мій приятель. Я маю з ним ріжні інтереси і хочу догодити йому. Як сплатите ваш старий довг, то я можу взяти посередництво, щоби вас викупити; але ваша донька, вибачайте, мусить помандрувати до старого Турка.

(Конець буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

КОМУ ПОТРІБНА ТАКА ПИСАНИНА?

Під таким наголовком помістив грм. Тедер Зінюк у „Свободі" свій голос в справі помищення в тійже часописи допису д-ра Г. Г. Скегара під заголовком „Куда їхати на вакації?"

Гром. Зінюк каже, що такі описи, як їх подав д-р Скегар, не „абсолютно нікому непотрібна писанина". І дивуеться, як могла „Свобода" їх друкувати.

Сказав гром. Зінюк своє слово, то думаю, що я, як читач „Свободи", можу теж забрати голос і відповісти гром. Зінюкови. І спитаю його по щирости: А кому потрібна його писанина?

Я теж безробітний. З ким тільки зійдуся, сейчас сходить мова на безробіття. Ходжу по вулицях Ню Йорку і прислухуюся ріжним мітінгам: і там теж говорять тільки про безробіття. Розгорну часопис, а там теж повно про безробіття. Беру „Свободу" і бачу, що й там пишеться богато про ті справи, як не в статтях, то в новинках. А коли того гром. Зінюкови замало, то він міг був теж писати про безробіття, але якось його писання я не стрічав.

Згадуючи про те все, я хочу тільки підкреслити, що якби так чоловік звертав увагу тільки на безробіття, ним жив і тільки про нього думав і читав, то не знаю, куди би зайшов з таким способом життя. Саме підчас безробіття треба часами відвертати думку в інший бік. І тому і те, що нам подав д-р Скегар, є дуже цікаве й повчаюче, без огляду на те, чи мені або кому іншому прийдеться відвідувати Канаду, чи звиджувати ріжні місця в Злучених Державах.

Гром. Зінюк хоче вмовити в українського робітника, що його не інтересують „панські витребеньки", себто такі подорожі, які описує д-р Скегар. Для нього така подорож, це для неробів-міліонерів чи панів з сотками тисяч. До таких панів-неробів, як з того виходило би, треба би зачислити і д-ра Скегара.

І от в тім і сук справи. Гром. Зінюк таки мабуть нічого не знає про справу, за яку взявся писати. Він мабуть не чув ні не читав про те, що по світі їздять і подорожують міліони людей, котрі тяжко працюють з... гріш, які дуже часто їздять, дорогу переривають і працюють, щоби заробити на дорогу, як це буває у студентів чи інших, котрі хочуть пізнати світ і чогось навчитися. І ми, Українці, коли би були до війни їздили по світі і його знали, то не були би такими загуменковими людьми, якими були, а були би знали світ і світ був би знав нас, а це було би мало величезне значіння в тім часі, коли важилася доля нашої державности на міжнародній арені. Нам усім, а тимсамим і нашому селянинови і робітникови, треба більше рухатися, пізнавати широкий світ і людей. Краще залишім муншайн і пулрум, менше видаваймо грошей на пусті річи, а що можемо заощадити, видаваймо на розумну розривку, а такою розривкою є подорожування. Таке подорожування має тим більшу вартість, коли підчас нього пізнаємо наших власних людей, коли відвідуємо наші народні культурні інституції, коли приглядаємося, як живеться нашому народови на ріжних просторах, як це нам радить робити д-р Скегар.

З одного такого опису, як його подав д-р Скегар, я дізнався дуже богато про Канаду. І то не тільки про її красу, але й про те, яке там будують наші люди життя. І саме тепер в часі безробіття мені такі живі описи припали до вподоби, бо вони передані в легкий, цікавий, а часами і поетичний спосіб. Я сам набрав охоти поїхати до Канади і як будуть кращі часи, то й поїду, а як не поїду, то маю користь з того, що читав, бо побільшив свій світогляд.

Гром. Зінюк думає, що як хто подорожує, то вже міліонер і сейчас видає грубі тисячі. Є такі, що видають тисячі і сотки тисяч, а є такі, що обходяться кількома сотнями, а то й десятками долярів. От беруть який старий автомобіль, збираються гуртом, як це зробив д-р Скегар, і їдуть дешевим коштом пізнавати край та відпочати по трудах многих літ. Я знаю таких робітників, що кождого року відбувають такі прогульки у далекі стейти і це виходить їм дуже дешево.

І коли би гром. Зінюк був теж спробував у своїм житті такої розумної й повчаючої розривки, то не був би пускав у світ свою „писанину", яка веде робітника до темноти, а відвертає від поступу. Д-р Скегар добре зробив, що описав свої вакації, даючи тим примір, як треба розумно використовувати вільну хвилю на відпочинок, щоби зрости в силу, фізично й духово.

І чи є безробіття, чи його нема, коли тільки українському робітникови трапляється нагода, коли може, хай іде в світ, хай пізнає, що не тільки світа, що в вікні. А тоді буде нам всім краще житися, бо будемо людьми свідомішими, розумнішими, більш толерантними і культурнішими.

Б. Яворський.

—o—

ПРО НАМОЧЕНУ В КРОВИ СОРОЧКУ.

Вже рік доходить, як Ляхи перевели в Галичині звірську „пацифікацію". Досі не тільки не покарано виновників цеї ганебної події, але ще заходить обава, що Польща готова перевести нову „пацифікацію".

І от тому треба нам далі пятнувати Ляхів за їхні звірства, треба далі поширювати між чужинцями відомости про польські звірства.

І мені здається, що до такої акції найкраще надається видана Обєднанням книжка "Polish Atrocities in Ukraine."

Хто вчитається в ту книжку, той побачить, що вона є нічим іншим, а сорочкою, намоченою невинною українською мученицькою кровю.

А чейже ту книжку не видано з великим накладом праці й коштів, щоби вона лежала десь купами на складі. Ми, українські робітники в Америці, повинні вже про те подбати, щоби купити і заповнити нею не тільки наші бібліотеки, але й американські й не тільки мати її у себе, в школах, урядах парохіяльних, але доставити її американським редакторам та політкам і визначним людям.

А як тепер у важкі часи важко поодиноким нашим громадянам заплатити $2 за ту вартісну книжку, то треба складатися. Так і я зробив. От громадяни І. Федан і підписаний зложили по 50 ц., а М. Ковалевський (Поляк), В. Солків, М. Земледух і О. Лисий по 25 центів і купили книжку.

Коли книжка та не розійшлася ще досі між Американцями, то не так вина в безробіттю як в браку нашої дійсної національної свідомости, а ще більше в тім, що ми політично невироблені люди і не доцінюємо ваги такої пропаганди.

А з тим треба вже покінчити, коли хочемо добитися волі. Тому поширюймо книжку про польські звірства, доконані на невинних наших братах у краю.

Петро Лобур,
Ню Кенсінгтон, Па.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписаний, складаю щиру подяку Головним Урядникам У. Н. Союза і Урядникам бр. св. Николая, від. 378, за уділення мені $50.00 з фонду запомогового, які стали для мене великим поратунком в моїй слабости і потребі.

Іван Черкас,
Вудбайн, Н. Дж.

— Як я пізно в ночі вертаюся до дому, то моя жінка нічого не каже, лише хитає головою?
— Вашою?

З НОВИХ ВИДАНЬ.

„Соловецька каторга" (документи І. Редагував Л. Чикаленко. Варшава, 1931 р., 72 стор. Ціна 1 зол. 50 грош.).

Перед нами книжка, якій давно вже треба було побачити світ.

Наш дуже давній спір з Москвою, спір, що в рр. 1917—1920 закінчився перемогою Української Державности, ми відновили знову після того, коли московська комуністична навала залляла собою наші „лани широкополі".

У всякому спорі, крім сили, переконуючим аргументом є ще й документи.

І от документи (2 листи і 7 показів наших утікачів з Соловецьких островів), зібрані в цій книжці, документи, що, можна сказати, написані кровю, мають своє значіння для сучасности, як безперечно будуть мати й історичну цінність. Уявляють вони інтерес не тільки для самої української справи. З цих документів світ справді може побачити, чи застосовується так звана примусова, невільницька, праця до громадян СССР, чи не застосовується.

Не зупиняємось докладніше на змістові документів, погоджуючись цілком з п. Редактором, що „підкреслювати видатніші факти, подані в документах, булоб зайвою річю". Вони (документи) самі за себе говорять.

Звернемо лише свою увагу на деякі місця з документів.

Насамперед торкнемось зявища, що у свій час серед української політичної еміграції називалось „зменовеховством". Правда, воно начеб-то вже відійшло до історії, але після несподіваної промови Сталіна на конференції господарників СССР не виключена можливість ріжних амнестій і т. ін., а звідціля й наростання нової хвилі „зменовеховства". Отож тим слабодухам, яких могла би підхопити хвиля „зменовеховства", радимо дуже прочитати прості та разом з тим дуже змістовні слова наших селян-утікачів, а саме: 1) автор документу № 3, на стор. 26, пише: — „Б... пішов був, у свій час, разом з українським військом за кордон. Та комуністична влада пустилась на хитрощі, оголосила свій маніфест, що всім тим подаровано, хто повернеться з закордону до СССР. Таким чином повернувся добродій Б... На Україні йому посади не було, тому, що всі посади займали Жиди та їхні помішники. Приїхав він на Кавказ, та не довго прийшлось тут працювати. Прийшли чекісти й арештували за те, що він Українець, а діточок бідних та дружину вигнали на вулицю з хати. Скільки він не казав чекістам, що йому подаровано те, що було, то чекісти одповідали йому: — „Тобі та всім таким, як ти, — не дарується. Ми даруем на папері, а не на ділі". І засудили його на Соловецьку каторгу" і 2) селянин з Полтавщини на стор. 65 показує — „Тих, котрі служили в петлюрівському війську і яким була амнестія оголошена, порозстрілювали всіх: це все була тільки замана".

Зупинимось ще на одній справі. В свій час між українським громадянством, не без участи московських комуністів, поширювалась опінія, що от, мовляв, яке милосердя виявили Москалі у судовому присуді на процесі „Союзу Визволення України". **В дійсностиж ні про яке милосердя мови не може бути.** Це видно хочби з документу № 4, на стор. 30, де говориться: „За останні часи прибуло сюди з Києва та Катеринослава багато студентів. Вони розказували, що за Єфремову організацію дуже багато розстріляли: стріляли не сотнями, а тисячами самих освічених студентів, а ті, що прибули на Соловки, то кожний дістав від московських та жидівських посіпак по 10 років каторги".

Колиж взяти ще під увагу, що на стор. 59 також ясно говориться про „Союз Визволення України", а у виразі (на стор. 26) — ...„мав звязок з тією організацією, що працювала про визволення України", під організацією мабуть таки треба розуміти „СВУ", то прийдемо до висновку, що „Союз Визволення України" був організацією поважною і розгалуженою по всій Україні, а не організацією „просвітянського" типу, як дехто називав у свій час „СВУ".

Цю, дуже цінну книжку, на нашу думку, треба булоб видати в чужих мовах. Тоді вона скорше досягнулаб своєї мети. Ще одно: немає сумніву, що редактор користувався автентичними даними, але для якогось „Томи невірного" треба булоб умістити в книжці кліші зразків з оригіналів документів. Може це можна булоб направити при видрукуванні документів в чужій мові?

Книжка видана чепурно і дбайливо, за винятком небагатьох коректурних помилок.

Невисока ціна книжки, а також призначення чистого прибутку від її продажі на допомогу **збігцям з Соловецької каторги** накладають обовязок на кожного Українця купити цю книжку і по можливости ознайомити з нею чужинців.

Я. Ар...

Мандрівний театр.

— Пане директор, нині ввечір даємо „Хата за селом", а кулісів до тієї драми все ще нема на залізниці. Ще хто зна, чи надійдуть і завтра рано.

— То візьміть куліси з „Казки старого млина", а на картках напишіть: „Нова інсценізація".

Д-р А. Т. Кібзей.

ДЕЩО З МЕДИЦИНИ

(10)

Бактерії тифу можуть жити цілими тижнями в воді, в молоці, в леді, а навіть в землі можуть жити кілька місяців. Також в одежині, посудинах і т. п. В тілі чоловіка можуть вони жити цілими роками, хоч назовні чоловік виглядає здоровий. Стверджено випадки живих бактерій тифу в жовчевім міхурі і кишках чоловіка по 20 літах від часу захоріння. Тому, колиб так можна віднайти всіх людей, що в них живуть бактерії тифу і вилікувати їх з тої недуги, а при тому знищити всі тифові бактерії, то можнаб позбутися тої недуги раз на все. Але се неможливе. Отже важним є памятати про чисту і здорову воду, та чи то в часі епідемії, розпаношеної в якійнебудь кольонії, чи то в часі, коли нема епідемії, треба все добре памятати й уважати на те, що не пити води з якоїнебудь ріки чи керниці, що є підозріла в зараженню тифом. Рівнож треба уникати близького товариства і задалеко йдучої стичности з людьми, що хорували на тиф або перебували в зараженій тифом околиці. Також добре є — коли існує небезпека зараження на тиф — піддатися щепленню або інокуляції від тифу.

II. Про тифовини.

Пишучи про тиф, конечно є також згадати, що крім звичайної недуги черевного тифу час до часу проявляються й інші недуги, подібні до тифу або т. зв. тифовини. Тифовина (або „пів-тиф") — се недуга, спричинювана бактеріями, подібними до бактерій тифу, але менше шкідливими і небезпечними. Перебіг тифовини є лиш в малій части подібний до перебігу правдивого тифу. Лікування тифовини є похоже до лікування тифу — себто відповідно до якости і проявів недуги.

До недуг тифу і тифовини належать рівнож ріжні роди закажень крови у випадках, коли бактерії недуги або які інші хоробові галапаси увійдуть в людську кров. Тоді спричинюють вони сильну горячку, лихорадку, прищі та висипку, а часто навіть смерть чоловіка. Та про все те в наших коротких записках неможливо ширше розписуватись.

III. Рожа (Erysipelas).

Рожа — се шкірна недуга або запалення шкіри, що спричиняє всілякі льокальні, себто місцеві або й органічні хоробливі прояви. Недуга рожі проявляється звичайно на весну. Викликують її малесенькі тваринки, т. зв. скрептококи (стрептококкус ерисіпелятіс). Се недуга заразлива. Можна нею заразитися, приміром сплючи на тім самім ліжку з чоловіком, хорим на рожу і т. п.

Прояви і перебіг недуги.

Людина, заражена рожею, оповідає вам, приміром, що десь або скалічилася або ударилася. І звичайно якраз в тім місци, де шкіра могла бути задрапана або отворена, — через отвір стрептококи зайшли до крови і спричинили недугу.

Недуга рожі зачинається звичайним ослабленням цілого тіла, штивністю і горячкою. Зараз на другий день по зараженню та по перших проявах показується пухленина на шкірі, звичайно десь на носі або на лиці; але рожа може повстати також деінебудьінде на шкірі, де було скалічення та де зайшли стрептококи. В тім місци шкіра опухає і підноситься коло ¼ цаля вище понад поверхню звичайної, здорової шкіри; а тому, що се запалення, краска шкіри стається червона; звідси й назва „рожа". Звичайно місце, де рожа загніздилась, є болюче. Запалення шкіри поширюється на всі сторони, неначе вогонь, тоді як середина того місця вигасає і зчасом гоїться.

Органічні прояви рожі: Горячка дуже висока, 104—105° Фаренгайта; час до часу маячіння. Зчасом недуга переноситься в кружіння крови і тоді наступає загальне закаження, що звичайно кінчиться смертю чоловіка. Коли зараза рожі перенесеться до уст, то язик пухне; а коли зайде до грудей, то вдаряє на легені і викликує запалення легенів, а часом навіть запалення мозкових оболон (т. зв. „менінгітіс"). Але се рідкі випадки.

Недуга рожі переходить звичайно в 5 до 6 днів. Закаження шкіри завмирає само собою і на тім недуга кінчиться. Випадки смерти на рожу дуже рідкі, коли чоловік здоровий і молодий. Коли хто вмирає на рожу, то се звичайно або алькоголіки або знедужілі старці.

Лікування. Недуга рожі є — як сказано — заразлива; тому пацієнта треба відокремлити. Хорому треба давати легкі страви до їжі; молоко, юшку і т. п. Добре є пити багато плинів, вино і легкі лікери. На місце, де є рожа (запалення шкіри), добре є прикладати іхтіольову масть, холодний бораковий квас або мастити йодиною.

Найновішим способом лікування рожі є тепер защеплювання або вакцинування, що показалось дуже успішне. На контролю горячки і т. п. лікарі звичайно приписують ріжні середники. До повного виздоровлення від рожі хосенним є пити добре вино і вживати багато свіжого повітря. Так зване „спалювання" рожі є безуспішне, а часто й дуже шкідливе, бо запалене клоче пече шкіру іноді до рани, яку треба додатково лікувати та яка може довести навіть до затроєння крови. При такім „спалюванню" хорий занедбує розумне лікування і позволяє недузі дальше розвиватися; а це може довести до небезпечних наслідків, а навіть спричинити смерть.

IV. Дифтерія.

Це заразлива недуга горла, звичайно у дітей. Спричинюють її т. зв. Клебс-Лефлер бактерії (Klebs-Loeffler bacillus); вона розповсюднена майже по цілому світі і час до часу виступає епідемічно, особливо в уміреннім і холоднім підсонню.

Проявляється звичайно в осени або в зимі, часом також з весною. Та хоч дифтерія є в першій мірі недугою дітей, то й старша особа, що в дитячім віці не хорувала на дифтерію, може нею дуже легко заразитися. Найчастіше захоплює вона дітей у віці від 1 до 5 літ, з яких умирало колись 80 на 100 в тім часі, коли ще не було т. зв. антитоксини, при помочі якої тепер запобігається, а навіть лікується дифтерію.

(Дальше буде)

Жінка (до чоловіка): А ти драбе! То ти такий пяний вертаєшся додомоу і ще маєш відвагу цілувати мене?!

Чоловік: Жінко, чоловік по пяному на все відважиться...

НЕМА РОБІТНИКІВ.

Така вже людська природа на сході Европи. Всі тупо ліниві. Лиш голод і страх примушує людей до праці. Як усього є подостатком, то й робити нашим не хочеться. Характеристична новелька жіноцтва на сході, зовсім інакша як на заході. Жінка не вважається за допомагачку чоловікови в заробкованню, а за ляльку для нього і для світа. Щоби працювати, мовляв, не треба було мені й віддаватися. Безупинно думати, числити й працювати, щоб нащадити для роду, це не її справа. Їй мусить бути все готове. Ще добре, як у хаті все поробить і як слід запорядить. А то й це уважається за справу служниці, не жінки. Далеко нам до способу думання не то західних країв, а то навіть і жидівської жінки „з доброї родини". Почуття приналежности до нації, краю, держави чужі східній жінці, а як і звернеться поверховно в той бік, то це для паради, для виставности, без душевної потреби. Не маючи вищих потреб у серці, найменша невдача вже й ломить східню жінку. Шукається за винним і знаходиться найближчих.

Це все передається й дітям. Вони виховуються в тій думці, що дитині все мусить бути. Міліярдери на заході виховують своїх дітей до того, що самі мусять заробляти на себе, якщо хотять мати, викликають штучно недостачу, щоб заставити дітей журитися, застановлятися, як і де та чим заробити. Не дивниця проте, що там виховуються люди відважні, працьовиті, веселі, що не бояться ні невдач, ані кріз. В них така думка: Що було, пропало, треба дбати про майбутнє.

Ото пишуть нам зі студентських кругів, що в курсах, які урядила на вакаціях „Українська Школа" в Чернівцях, нема кому вчити дітей українського письма. Дехто із студентів мусить учити і на двох курсах у день. А до помочі їм нема нікого зі старших учителів. Пенсіонованих учителів у Чернівцях чимало. Вимівки, що бояться, мовляв, румунських переслідувань, для пенсіоністів нема. А як просила їх „Українська Школа" на нараду в справі курсів української грамоти, не прийшов ніхто. Вигоди всім треба, а праці всі бояться, бо нема в нас народніх робітників. Є лиш урядовці для платні і для почестей.

(„Час").

В школі.

— Коли дні є найдовші?
— Перед першим.
— Що ти говориш?
— А мій тато все так каже до мами.

ЖАРТИ.

Чесний.

Малий Петрусь до судженого своєї сестри:

— Прошу пана, я бачив, як пан учора в альтанці цілували мою сестру.

— Тихо, Петрусю! Маєш тут двадцять центів і не кажи нікому.

— Добре, хай і так буде. Та прошу собі назад узяти десять центів.

— А то чому?

— Бо я чесний, я від усіх наречених моєї сестри беру по десять центів.

—o—

— Слухай, Берцю, як будеш чемний, то дістанеш від мене щось на уродини.

— А що я дістану?

— Чому ти такий цікавий вже заздалегідь знати це?

— Бо я хочу обрахувати собі, чи мені оплатиться той бизнес.

—o—

Самогубство.

Моріц Пфеферман обидив тяжко Берка Шульвольфа. В каварні ухвалили, що хто з них витягне чорну галку, той мусить сам застрілитися. Моріц узяв револьвер і пішов до вотерклозету. За хвилину роздався гук вистрілу. Приятелі між собою:

— То Моріц був таки дійсно відважний хлопець!

Аж тут отвираються двері вотерклозету і виходить Моріц.

— Ну?! — скрикнули приятелі. — Таж ти вистрілив?

— Вистрілити я вистрілив — відповідає Моріц — одначе я не вцілив!

—o—

Одного письменника, який перестав писати, а товариші хотіли би, щоби він іще щось написав, тому все допитуються його, чому він іще щось не напише.

— Мені сходить час на тім, що я завзято борюся з лінощами, та коли я вже їх поборов, то тоді я вже такий змучений, що наново мушу відпочати.

—o—

Один чоловік мав дуже багато довгів. Сам не знав, котрому віддавати. Списав собі їх на карточках, поскручував, вкинув у капелюх і що першого витягав по дві карточки. Тим платив ратами довги. Одного дня дістав листа від вірителя, який не міг уже довго діждатися грошей, тому й лист був доволі гострий. На цього листа відписав довжник вірителеві: „Вашого листа я одержав. Коли іще раз ви зважилися написати до мене щось такого, то я виключу Вас з льосування!"

—o—

Природне.

Адвокат виголосив палку промову в обороні сина, який вбив свого батька. У розгарі красноріочивости кінчить промову:

— Панове судді, чиж воно не є природне, що батько вмирає вчасніше ніж син?

Розсіяний чоловік.

— Не повірите, пані, який розсіяний є мій чоловік. Тамтої неділі подали йому в гостинниці несвіжу рибу. Заки я оглянулася, мала я на голові тарілку з серветкою та кошичком на хліб. Він забув, що їсть у гостинниці, а не дома!

ТАРЗАНІВ СИН.

(28)

На звук його голосу кождий Мурин підняв голову. Діти дивилися великими очима на нього якийсь час, а відтак з криком втікли до села. На цей крик вибігли з села кілька вояків зі списами, схопленими наборзі. Хлопець задержався. Як він почув воєнний окрик Муринів, усміх пропав з його лиця. Акут закликав на нього, щоби вернувся назад. Замісць цього хлопець підняв до Муринів руку вгору на знак мира. У відповідь на нього посипалися списи.

Списи впали довкола хлопця, але ні одна його не зачепила. Знову по його спині пішов мороз і волосся стануло дубом. Очи прижмурилися. Наглий гнів закипів у ньому до них таксамо нагло, як кілька хвилин тому в ньому зародилася прихильність до сих чужих людей. Муркотячи щось під носом, неначе розчарований звір, він обернувся назад і пішов у гущавину. Акут ждав його на дереві. Стара малпа тягнула його до втечі, знаючи, що Мурини підуть слідити за ним.

Але син Тарзана не хотів завертати. Лють і гнів гризли його. З голими руками він хотів змірятися з тими зоруженими людьми. Рушаючися тихо між галузями дерева, він бачив, як дикуни йшли, викрикуючи по дорозі. Він ішов за ними яку милю. Один молодий воїн лишився ззаду за своїми товаришами, як вони зайшли на вузку доріжку. На лиці хлопця заграла злобна усмішка.

Він поспішив, поки не станув просто над нічого не сподіваючимся чорним. Він підкрався над нього тихо, як пантера Шіта підкрадається до своєї добичі. Нагло тихо він кинувся наперед і вдолину на широкі плечі воїна. Від удару його скоку чорний упав на землю. Хлопець утопив свої пальці в його горло. Дикун боровся завзято, але невидима біда держалася його вперто.

—o—